לילית הלכה ו: ב מיי' פ"ב מהלכות

עשין גד טור אה"ע סיי

קעו: בא ג מיי' פ"א שם הל'

ט סמג וטור שם: פב ד מיי׳ פ״ב שם הל׳

ד ומיי' פ"ג מהל' חובל ומזיק הל' א סמג שם

ועשין ע טור שם וטוש"ע

ל מים מה מפיף כז. פג ה מיי׳ פ״ב מהלכות נערה הל׳ ג סמג

עשין נד טור אה"ע סי׳

מ סי׳ תכ סעיף כד:

נערה הלכה יד סמג

ל) שבת קלב: בילה ח:,ב) [לעיל לח.], ג) גיטין כו: כריתות יג:, ד) [ב"ק פג:ז, ה) ערכין ו) [דברים כב], ו) [מהלים א], א] [לקמן ע"ב], ט) [שמות כא], י) ס"א מצוה היא, כ) [ולספרים דלא גרסי הכא מילה בצרעת וכלאים בציצית אלא מילה הכנטים בפיכית מנכו מינו בלרעת לחודיה היינו משום דבכלאים אינו פשוט כל כך דאי אפשר לקיים שניהם. ת"י], () [דף לט:], מ) שייך ןועי אריכות תוספות בזה בפסחים פה.

דכיון דיתומה היא וקנס שלה היא ואחילתיה דמדעתה נתפתתה לו

פטור. ובגמרא מפרש דנתארסה

ונתגרשה מילתא אחריתי היא ולא

איתומה קאי: גמ' בשיטת ר"ע

רבו אמרה. דאמר במתניים נערה

שנתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה

והך נתארסה ונתגרשה דר' אלעזר

כשאביה קיים וקרי לה יתומה משום

דפחע זכות אב מינה לגבי הנסו:

ממחי. דכר"ע סבירא ליה: מדקחני

אונם חייב ומפחה פטור. אלמא יש

לה קנס ולעצמה הלכך מפתה פטור

דמדעתה עבד ואונס חייב ואפילו

אביה קיים דאי יתומה כדחתני

פשיטא דמפתה פטור אלא הא קמ"ל

כו': יתומה פשיטא. מסקנא דמילתא

דר׳ יוחנן היא: טובינא דחכימי.

מאושר שבחכמים. אשריי מתרגמינן

טובאי. ר' אלעזר הוא ר' אלעזר בו

שמוע ותלמידו של ר"ע היה כדאמרינו

ביבמות בהבא על יבמתו (דף סב:)

והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל

רבותינו שבדרום ושנה להם ר"מ ור'

יהודה ור' יוסי ור"ש ורבי אלעזר בן

שמוע: בותבר' הכל לפי המבייש.

אדם בינוני המביים בושתו קשה

מאדם זולל ומאדם חשוב: והמסבייש.

לפי חשיבותו בושתו: כאילו היא

שפחה. בגמראח מפרש מאי גריעותא

מחמת בעילה: גב" יאמרו כו'.

והיכן הוא חילוק שביניהן אצל בושת

הלכך יהיב בושת: גבי עבד. שנגחו

שור שנתנה תורה קלבה ל' שקליםש:

תורה אור השלם וּ וְבִי יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלְה. אֲשֶׁר לֹא אֹרְשָׂה וְשְׁכַב ּיְגָּשֶּׁה מָהֹר יִמְהָרֶנְּה לּוֹ לְאִשָּׁה: שמות כב טו

ד"ה אחת],

מוסף רש"י

. כגון מילה בצרעת. בנגע הלרעת, ותניא בקולן בהרתו הכתוב מדבר. יתניא במסכת שבת (קלב:) ימול בשר ערלתו, אפילו נמקוס נהרת יקון (ביצה ח:). הכל לפי המבייש. אדם קל שבייש בושתו מרונה. והמתבייש. אדם מקוב שנתביים בושמו מרוכה (ב"ק פג:). חמשים סלעים אמר רחמנא מילי. ונושת ופגס לא ליתיב (ערכין יד:). בעל הדיוטות כו'. בת בתמיה, אבל השתא כי יהיב בושת יש חילוק בין בת מלכים לבם הדיונות מווח

תוספות רי"ד מתני' כיצד שותה בעציצו אפי׳ היא חיגרת שחין נמצא בה דבר י וימה או שאינה ראויה רכות או שאינה הארת לבוא בישראל אינו רשאי לקיימה שנאמר ולו תהיה . לאשה אשה הראויה לו: היכא אמרי׳ דאתי עשה ודחי את ל״ת כגון מילה בצרעת דא״א לי״ לקיומי לעשה אבל הכא אי אמרה לא בעינא ליה ליתא לעשה נמי מלמדים אותה לומר איני רוצה וקשה לי להאי פי׳ דא״כ גבי יבם אמאי אמרינן דאתי עשה ודחי ל״ח כיוז דרחיר אח לא יחפוץ נלמדנו לומר איני רוצה ליבם ולא לידחי ואמאי אמרי׳ החת דדחי דאמר רחמנא גבי אונס ולו תהיה לאשה אינה אמרה לא בעינא לי׳ ליתי׳ לעשה כלל הלכד לאו

להא מילתא. שיהיה מפתה נושא על כרחו: עשה. לו תהיה לאשהם: ונדחי את לא תעשה. דאינה ראויה לבא בישראל כגון ממזרת: מי איתיה לעשה כלל. השתא נמי מלמדין אותה לומר איני רולה:

מהרנה לו מדעתו. וא"ת ולו תהיה לאשה נידרוש נמי לו מדעתו והא דכתיב לא יוכל לשלחה היינו היכא דכבר נשאה וי"ל דאין סברא שיהיה מדעתו כיון שאם נשאה לא יוכל לשלחה [ועוד מתבי' יסומה שנסארסה ונסגרשה האונס חייב והמפסה פטור. ולו תהיה חאי אאשה ולהכי בעינן מדעתה אבל מהר ימהרנה חאי

אגברא]: ביתי עשה ונדחה לא תעשה. לאו אנמנא בה דבר ערוה פריך דהא אית בה לאו ועשה כדאמרי׳ בפ״ק דיבמות (דף יא: ושם) לא יוכל בעלה וגו׳ לרבות סוטה שנסתרה והיינו לאו ודרשינן (סוטה דף מ:) ונטמאה ונטמאה חד לבעל וחד לבועל אלא אשאינה ראויה לקהל פריך וא"ת ומאי פריך וליתי עשה ולידחי ל"ת הא דריש מקרא בהדיא במשנה דבעינן אשה הראויה לו ולמאי דמשני דלא חשיב עשה קשה דמאי אינטריך קרא למעוטי שאינה ראויה לו וי"ל דלאו מיתורא דקרא מפיק ליה במתניתין אלא דולו תהיה לאשה משמע מדעתה ולהכי ממעט אשה שאינה ראויה לו דהא אי אמרה לא בעינא ליה מי איתא לעשה כלל הלכך לא חשיב עשה ולא דחי לא תעשה ומ"מ ס"ד דפריך השתא היכא דאמרה בעינא ליה ליתי עשה ולידחי ל"ת ומסיק דאפילו אמרה בעינה ליה לה חשיב עשה דלה דמי למילה בצרעת אי נמי מיתורא דקרא דריש ופריך דליתי עשה וידחה ל״ת ויתורא דקרא נוקי לחייבי כריתות דאי לאו קרא הוה שרינן אפי׳ חייבי כריתות דהואיל ואיתרבו לקנס לעיל בריש פירקין איתרבו נמי לנישוחין דקרחי משתמעי שפיר דהיכא דאיכא קנס איכא נמי נישואין אי נמי יש לומר דהכי פריך ניתי עשה ונידחי לא תעשה וכי תימא שאני הכא דגלי קרא א"כ ניגמר מהכא בכל דוכתא דלא דחי ומשני

להא מילתא גמי ליגמרו מהדדי אמר הרא ימהר ימהרנה לו לאשה לו מדעתו: כיצד שותה בעציצו כו': אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ניתי עשה ונדחה ל״ת אמר לי ∗היכא אמרינו ¢ניתי עשה ונידחי ל"ת כגון מילה בצרעת דלא אפשר לקיומיה לעשה אבל הכא אי אמרה דלא בעינא מי איתיה לעשה כלל: בותני' יתומה שנתארסה ונתגרשה ר' אלעזר אומר האונם חייב והמפתה פטור: גמ' אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ר"א בשימת ר"ע רבו אמרה דאמר יש לה קנם וקנסה לעצמה ממאי מדקתני יתומה ר"א אומר האונם חייב והמפתה פטור יתומה פשיטא אלא הא קמ"ל דנערה שנתארסה ונתגרשה כיתומה מה ביתומה לעצמה אף נערה שנתארםה ונתגרשה לעצמה א"ר זירא אמר רבה בר שילא אמר רב המנונא סבא א"ר אדא בר אהבה אמר רב יהלכה כר' אלעזר ייקרי רב עליה דרבי אלעזר מובינא דחכימי: בותני" יאיזהו בושת יהכל לפי המבייש והמתבייש פגם רואין אותה כאילו היא שפחה נמכרת בשוק כמה היתה יפה וכמה היא יפה הקנם שוה בכל אדם וכל שיש לו קצבה מן התורה שוה בכל אדם: גמ' ואימא יחמשים םלעים אמר רחמנא מכל מילי א"ר זירא יאמרו בעל בת מלכים חמשים בעל בת הדיוטות חמשים א"ל אביי אי הכי גבי עבד נמי יאמרו עבד נוקב מרגליות שלשים עבד עושה מעשה

מעשה דלא חשיב עשה ומ"מ איצטריך קרא דאי לאו קרא הוה חשבינן ליה דלא אפשר לקיים שניהם וחשיב עשה דעיקר מצוה היא לישא כי היכי דאמרינן בפרק ב׳ דיבמות (דף כא.) דחלילה במקום יבום לאו י כלום הוא:

בגון מילה בצרעת. י אומר ר"ת דלסימנא בעלמא נקטיה דהא בקולץ בהרתו איכא עשה ולא תעשה כדאמרינן בפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קלב:) ללשון אחד הכחוב בספרים ומהחם לא ילפינן בעלמא דליתי עשה ודחי לא תעשה ועשה דמה למילה שכן נכרחו עליה י"ג בריתות אלא עיקר מילתא מכלאים בציצית וא"ת והא כלאים בציצית אפשר לקיים שניהם שיעשה בטלית צמר חוטין של צמר ואומר ר"י דבטלית של פשתן אי אפשר לקיים שניהם דלא אפשר לקיים מנות חכלת אלא ע"י כלאים דחכלת עמרא הוא חה אין לנו לומר שיהא אסור ללבוש טלית של פשחן משום דאפשר בשל למר דאין זה חשוב אפשר והא דאמרי' בפ' התכלח (מנחות דף מ. ושם) כל המטיל תכלח בסדין בירושלים אינו אלא מן המתמיהין ומפרש בגמרא גזירה משום קלא אילן ופריך לא יהיה אלא לבן ומשני אפשר במינו כדריש לקיש דאמר כל מקום שאתה כו' התם ודאי כיון דליכא תכלת אלא הכל לבן מצות לבן אפשר לקיים במינו וא"ת והא אמר התם לעיל ⁰חוטי צמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן פוטרין בשל צמר ואמאי פוטרין והא אפשר לקיים שניהם דלבן אפשר במינו ואור"ת דכל ד' חוטין לבן ודאי אסור דאפשר במינו אבל התם קאמר דשני חוטי למר לבן פוטרים בשל פשתן דמגו דתכלת פטרה שכבר נעשה כלאים ע"י תכלת שבו לבן של למר נמי פטר ומגו דשני חוטי לבן של צמר פוטרים בשל פשתן שני חוטי לבן של פשתן נמי פוטרין בשל צמר אע״ג דלא נעשה התם כלאים ע״י תכלת שבו ואריך עיון אם שני חוטי לבן של פשתן ושני חוטי לבן של אמר מותר לתת בטלית של אמר או בטלית של פשתן דשמא לא הותרו שני חוטי לבן אלא דווקא במקום תכלת אבל שלא במקום תכלת לא או דלמא לא שנא דהא שני חוטי לבן של פשתן פוטרים בשל זמר אע"ג דהתם מכלת לא מעלה ולא מוריד דע"י אותו תכלת לא נעשה אכתי כלאים ואין להקשות אי שרו שני חוטי לבן בכלאים אפי׳ אין תכלת עמהן אמאי מטיל תכלת בסדין בירושלים אינו אלא מן המתמיהין יטילו עמו שני חוטי לבן של פשתן דאפילו הוי ההוא תכלת קלא אילן או לבן גמור שרי דאיכא למיגזר שמא יטילו עמו שני חוטי לבן של למר ויסברו שאותן שני חוטין הלבועין הן תכלח ויהיו כל ד' חוטין לבן של למר: א שמרה לא בעינא מי איתיה לעשה בלל. הקשה הר"ר עורא אמטריך קרא כפ"ק דיצמות (דף ה:) דאין עשה דמיבוד דוחה שבת הא ליכא עשה בלל. הקשה הר"ר עורא אמטריך קרא כפ"ק דיצמות (דף ה:) דאין עשה דמיבוד ליכא עשה דהא אי בעיא אמרה לע בעינא למיבוד מי איתא לעשה כלל וי"ל דהתם מ"מ מיד כשלוה אב הוי עשה לעשות מלותו ול"ג דהכא גבי דידה ליכא עשה דהא אי בעיא אמרה לא בעינא ליה הלכך אין לה לעבור בלאו משום עשה דידיה דהיא מחהרת כמותו והשוה הכתוב אשה לאיש כדאתרינן ביש מותרות (יבמות דף פד:). ח"י כ"ין: הבר גרסינן ממאי מדקתני האונם חייב והמפתה פטור יתומה פשיטא אלא הא קמ"ל כו'. כלומר מדקתני האונס חייב והמפתה פטור ש"מ דיש לה הנס וחנסה לעצמה דאי משום יתומה נחט מפתה פטור פשיטא דפטור דהא מחלה אלא ע"כ לא נחט מפתה פטור אלא משום

נערה שנחארסה ונחגרשה ולא נקט יחומה במחני׳ אלא ליתן טעם אמאי מפחה פטור והלא קנסה לאביה ואשמעי׳ דהרי היא כיחומה שקנסה לעצמה וא"ח ומנלן הא אדרבה אימא דנקט יחומה למידק טעמא דהויא נמי יחומה הא אינה יחומה אפילו מפחה חייב דקנסה לאביה וי"ל דלית לן למימר דלדיוקא אתא כל זמן דנוכל לומר דלגופיה אתא: מאחד בדרבה ואחד שדא בדרבה. שלא כדרכה ה"ל למינקט ברישא אלא כן דרך הש"ח שאינו חושם כדנקט לעיל (דף לה). בתנא דבי חזקיה בין מתכרין לשאין מתכרין דה"ל למינקט שאין מתכרין ברישא אלא כן דרך הש"ח שאינו חושם כדנקט לעיל (דף לה). בתנא דבי חזקיה בין מתכרין לשאין מתכרין דה"ל למינקט שאין מתכרין ברישא כדקתני בין שוגג למויד אלא כן דרך הש"ח במקום שלריך לשנות הן ולאום: יאמרך בעד שדימה חמשים. פירוש הראשון שבא עליה שלא כדרכה דמחייב קנס אפילו שלא כדרכה כדאמרינן בפ"ק דקידושין (דף ט:) באו עליה י' ועדיין היא בתולה כו' פירוש שלא כדרכה וקאמר כדרכה דמחייב קנס אפילו שלא כדרכה כדאמרינן בפ"ק דקידושין (דף ט:) באו עליה י' ועדיין היא בתולה כו' פירוש שלא כדרכה וקאמר מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי ובפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נע. ושם) גבי ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פרט לאלמנה לכ"ג כו' ופריך היכי דמי אילימא כדרכה תיפוק ליה דהויא לה בעולה אלא לאו שלא כדרכה והכא הוה מצי למינקט שבאו עליה ב' שלא כדרכה וכן בפרק בן סורר (סנהדרין עג:) דמוקי ההיא דאלו נערות שיש להן קנס כגון שבא עליה שלא כדרכה וחזר ובא עליה כדרכה הוה מצי למינקט וחזר ובא עליה שלא כדרכה ומה שקשה על פירוש הקונטרס דהתם פירשנו בהבא על יבמתו (יבמת דף נט.) ובפרק קמא דקידושין (דף ט:):

תוספות רי"ד (המשך) כלוח הוא עשה למדחי כלום הוא עשה למוחי את ל״ת כיון שלא ציוהו הבורא אלא להפיס דעתה אבל מצות יבום רחמנא דאמרה אשה לא בעינא לא מיעקרא מצות יבום הלכך מצוה דרמי עליה רחמנא הוא ולהכי דחיא את ל"ת ואע"ג דמצי יבם למימר לא בעינא ליבומי כ״א למיחלץ הא . אמרי׳ התם חליצה במקום יתומה שנתארס׳ ונתגרשה ר"א אומר האונס חייב נערות הן יתומות אע"פ . שלא נתארסה שקנסה הוא אב שאין אדם מוריש זכות בתו לבניו. וכן

. נערה שנתארס' ונתגרש' אע"פ שיש הוי הומא לעצמה כר"ע. הלכך האונס חייב ליתן קנסא אבל המפתה פטור י--דאיהי אחילתי׳ גביה כיון שנתרצית לו: אמר רבה בב״ח אר״י ר״א בשיטת ר"ע אמרה דאמר וערה ו ע אמרה דאמר נערה המאורסה יש לה קנס וקנסה לעצמה ממאי מדקתני יתומה פשיטא אלא הא קמ"ל דנערה אלא הא קמ"ל דנערה שנתארס׳ ונתגרשה ה"ה כיתומה מה יתומה לעצמה אף נערה שנתארסה ונתגרשה לעצמה אמר ר"א ב"א אמר רב עליה דר״א טוביינא דחכימא. פי׳ מאושר שבחכמים תרגום אשריך ישראל טובך ישראל: מתני' איזהו בושת הכל פי׳ אדם בינוני המבייש בושתו קשה מאדם זולל פי׳ לפי חשיבותו בושתו: פנח רואים אוחה ראילו כמה היתה יפה וכמה היא יפה וקום שוה היא יפוז וקנס שוחו בכל אדם וכל שיש לו קצבה מה״ת שוה בכל אדם: ואימא נ׳